

V Forum Nauczycieli
Przedmiotów Humanistycznych
„Dobre praktyki”

Kreatywne nauczanie przedmiotów humanistycznych – program:

- 1. Na czym polega kreatywne nauczanie?
- 2. Uczenie uczenia się uczniów.
- 3. Nauczanie polisensoryczne, zgodne z Teorią Wielorakiej Inteligencji, obupółkulowe a metody nauczania.
- 4. Ocenianie wspierające rozwój ucznia.
- 5. Innowacje humanistyczne.

- **W jakim celu ?**
- Chciałabym, abyście Państwo pogłębili umiejętności w zakresie:
 - - jak być kreatywnym nauczycielem,
 - - dlaczego należy stosować urozmaicone metody nauczania,
 - - jak oceniać nowocześnie i zgodnie z zasadami,
 - - w jaki sposób opracować i prowadzić innowację pedagogiczną.

- **Na czym polega kreatywne nauczanie?**

Kreatywne nauczanie – co to jest ? Czym się różni szkoła kreatywna od zwykłej szkoły?

Kreatywność – łac. creatio - tworzenie

Kreatywność to eksperymentowanie, tworzenie czegoś nowego, nie-rutynowe zachowania.

- Pojęcie kreatywności bliskie jest pojęciu twórczości. Są to cechy bardzo cenione i pożądane przez rynek pracy.

- Krzysztof J. Szmidt napisał, że to „zdolność człowieka do w miarę częstego generowania nowych i wartościowych wytworów (rzeczy, idei, metod działania itd.)”.
- Polskie Stowarzyszenie Kreatywności
- <http://p-s-k.pl/krzysztof-j-szmidt/>

- *Kreatywność* znaczy dla mnie, podobnie jak dla innych przedstawicieli pedagogiki czy psychologii twórczości, postawę życiową, w miarę trwałą cechę charakteru człowieka, który jest zdolny do tworzenia nowych i bardziej wartościowych niż do tej pory rzeczy, działań, metod itp

- Z badań Floridy (2012) wynika, że najlepszym Centrum Kreatywności na świecie, a więc regionem, który najlepiej stymuluje do twórczości w jej różnych postaciach, jest region Zatoki San Francisco. Jeśli zaś idzie o całe kraje, to trzy pierwsze miejsca zajmują: Szwecja, Japonia i Finlandia. Polska znalazła się na 34 miejscu (na 45 badanych).
- (K.J.Szmidt – Materiały z seminarium)

- Co znaczy kreatywne przekraczanie w edukacji? Ogólnie mówiąc jest to przekraczanie schematów w szkolnym myśleniu i działaniu. Kreatywne powinny być metody nauczania i sam nauczyciel.
- http://zs1hrubieszow.ehost.pl/publknaucz/KREATYWNE_PRZEKRA CZANIE_Anna_Olko_i_Daniel_Buchowiecki.pdf

Nauczyciel kreatywny unowocześnia proces dydaktyczny

- *∅ pobudza ciekawość poznawczą,*
- *∅ stymuluje i motywuje do myślenia i poszukiwania,*
uczenia się...,
- *∅ tworzy wspólnotę badawczą ze swymi uczniami,*
uczestniczy w dialogu jako wspólnym przedsięwzięciu,
- *∅ jest pomysłowy i otwarty na pomysły innych,*
- *∅ pomaga odkrywać drzemiący w uczniu potencjał,*
- *∅ podąża w myśleniu za swymi uczniami,*
- *„Nauczyciel spytał klasę, [...] jakiego koloru są jabłka...”*
- http://zs1hrubieszow.ehost.pl/publknaucz/KREATYWNE_PRZEKRACZANIE_Anna_Olko_i_Daniel_Buchowiecki.pdf

<http://www.edunews.pl/badania-i-debaty/opinie/1585-szkola-wspierajaca-rozwoj-kreatywnosci-i-zdolnosci>

- **Nauczyciele tworzą przyszłość i w dużym sensie są odpowiedzialni za losy świata!** To w szkole uczniowie dowiadują się KIM SĄ, formatują się ich zainteresowania, rozwijają się (bądź nie) ich zdolności i talenty.
- „Nauczyciel twórczy nie może być dogmatyczny i konformistyczny (uleganie), ale musi mieć odwagę, niezależność w myśleniu i zdolność do asymilacji nowych informacji bez poczucia zagrożenia.
- Nauczyciel twórczy działa nowatorsko i innowacyjnie ale również twórczo modyfikuje własną osobowość zawodową”(M. Lejman).
- Twórczy nauczyciel pracuje nad własnym rozwojem.

- **Twórczy nauczyciel naucza**
- **i uczy uczenia się**
- **(wiedza nauczyciela + wiedza ucznia)**
- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012.** w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół
- (Dz. U. 2012 r. poz. 977):
- **Uczenie uczenia się uczniów.**

Podstawa programowa

II etap edukacyjny klasy IV – VI

Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej należą:

- 1) czytanie – rozumiane zarówno jako prosta czynność, jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa;
- 2) myślenie matematyczne – umiejętność korzystania z podstawowych narzędzi matematyki w życiu codziennym oraz prowadzenia elementarnych rozumowań matematycznych;
- 3) myślenie naukowe – umiejętność formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody i społeczeństwa;
- 4) umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w języku obcym, zarówno w mowie, jak i w piśmie;
- 5) umiejętność posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, w tym także dla wyszukiwania i korzystania z informacji;
- 6) umiejętność uczenia się jako sposób zaspokajania naturalnej ciekawości świata, odkrywania swoich zainteresowań i przygotowania do dalszej edukacji;
- 7) umiejętność pracy zespołowej.

Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego na III i IV etapie edukacyjnym należą:

- 1) czytanie – umiejętność rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów, w tym tekstów kultury, prowadząca do osiągnięcia własnych celów, rozwoju osobowego oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa;
- 2) myślenie matematyczne – umiejętność wykorzystania narzędzi matematyki w życiu codziennym oraz formułowania sądów opartych na rozumowaniu matematycznym;
- 3) myślenie naukowe – umiejętność wykorzystania wiedzy o charakterze naukowym do identyfikowania i rozwiązywania problemów, a także formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody i społeczeństwa;
- 4) umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w językach obcych, zarówno w mowie, jak i w piśmie;
- 5) umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi;
- 6) umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji;
- 7) umiejętność rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się;
- 8) umiejętność pracy zespołowej.

- **Nauczanie polisensoryczne,
zgodne z Teorią Wielorakiej
Inteligencji,**
 - **obupółkulowe,**
 - **a metody nauczania.**

Diagnozy

- *Dobra szkoła zaczyna pracę z uczniem od diagnoz każdego młodego człowieka. Jedną z nich jest diagnoza zdolności oparta na profesjonalnych testach.*
- *W wyniku diagnozy możemy stwierdzić, jakie są mocne strony ucznia, jaki jest dominujący profil inteligencji i ponadprzeciętne zdolności. Wyniki tej diagnozy dla większości uczniów są całkowitym odkryciem, do tej pory bowiem nie wiedzieli, że w ogóle mają zdolności.*
- *Są zdumieni np. tym, że ich dotychczas tępione w szkole cechy, jak skłonność do gadulstwa czy zadawania dziwnych pytań jest przejawem talentu, który należy odpowiednio ukierunkować i wykorzystać.*

- *Drugą diagnozą jest badanie stylu uczenia się. Ocena taka daje możliwość zorientowania się, jak dana osoba przetwarza daną informację i doświadczenia.*
- *Wiemy, że genialny Albert Einstein miał ogromne problemy z nauką, gdyż reprezentował nietypowy profil dominujący. Cechował się tym, że nie uczył się niczego, zmuszany do siedzenia godzinami w szkole i wysłuchiwania lekcji. Einstein potrzebował działania i doświadczenia!*
- Cały tekst:
http://wyborcza.pl/1,75400,15746927,Wiem_jak_powinna_wygladac_szkola_kreatywna_LIST.html#ixzz3wrlngD00

Wyróżnia się preferencje sensoryczne

- **Wzrokowcy:** W czasie uczenia się wolą czytać i robić własne notatki. Lubią porządek wokół siebie i drażnią ich np. nierówno ustawione książki na półce.
- **Słuchowcy:** Lubią dużo mówić. **Wolą słuchać nagrań, wykładów** niż czytać. Mogą robić wiele błędów ortograficznych (pisze tak, jak słyszy). Mają kłopoty z geometrią, mapami. Z filmów dobrze pamiętają melodie i dialogi.
- **Kinestetycy:** Siedzenie na wykładach i słuchanie to najmniej odpowiedni sposób uczenia się, bardzo się wtedy męczą lub radzą sobie rysując lub wykonując np. origami.
- **Czuciowiec-odmiana kinestetyka:** postawa wyciszona, empatyczna i wrażliwa. Lubią myśleć, snuć refleksje, zastanawiać się. Mówią cicho, spokojnie. Silnie wszystko przeżywają.

- Colin Rose, Małgorzata Taraszkiewicz:
Atlas efektywnego uczenia się:
- *Pasma sensoryczne a sposoby uczenia się s. 26*
- http://www.eid.edu.pl/_upload/file/atlasdemo.pdf

Kod	Typ czynności proponowanej uczniom	Odbiór sensoryczny
V	Czyta, ogląda, obserwuje; korzysta z kolorów, podkreśla, wizualizuje materiał; tworzy mnemotechniki wzrokowe	WIDZĘ TO
A	Słucha głosu nauczyciela, innych, nagrań; czyta na głos, czyta dramatycznie, powtarza na głos; głośno stawia pytania i odpowiada na nie, uczy innych: rapuje, rytmizuje; tworzy mnemotechniki słuchowe, słucha muzyki, tworzy muzykę	SŁYSZĘ TO
VA	Ogląda filmy, tworzy prezentacje multimedialne	WIDZĘ I SŁYSZĘ
K	Odpowiada pisemnie, robi notatki, rysuje, układa fragmenty w logicznej całości, uaktywnia treści fizycznie, wciela się w role, wykonuje eksperymenty	ROBIĘ WYKONUJĘ
VK	Tworzy projekty, wykonuje modele, rysuje linie czasu, tworzy mapy mentalne, wykonuje ruch do osiągnięcia odpowiednich stanów uczenia się np. przeciąga się, musi się przejść po klasie	WIDZĘ TO WYKONUJĘ TO CZUJĘ TO
VAK	<p>Bierze udział w dramie; pracuje projektami, uczestniczy w wycieczkach...</p> <p><i>Pasma sensoryczne w kontekście czynności ucznia proponowanych mu w czasie uczenia się.</i></p> <p>kod wizualny, A – kod audycyjny, K – kod kinestetyczny</p>	WIDZĘ – SŁYSZĘ – CZUJĘ - DZIAŁAM

- Preferencje sensoryczne a metody nauczania (Taraszkiewicz-Rose) czyli w jaki sposób sprawić, by uczeń chciał się uczyć ? (YouTube)
- Colin Rose: brytyjski publicysta, trener, wykładowca, konsultant ogólnokrajowych systemów szkolnictwa, twórca metod szybkiego uczenia się, doradca brytyjskiego ministerstwa edukacji:
- <https://www.youtube.com/watch?v=Axh2jJhz3mU>
- *Małgorzata Taraszkiewicz* - psycholog edukacyjny, neurometodyk, ekspert ds. analityki edukacyjnej. Autorka „Jak uczyć lepiej”:
- https://www.youtube.com/watch?v=wU_R68N06dA
(najważniejszy nauczyciel, podstawa programowa daje zarys, wiedza na temat różności uczniów, uczniowie bez SPE – 12.40 oraz 16.30. min.)

Colin Rose, Skuteczne uczenie (bilet wejścia-wyjścia):

<https://www.youtube.com/watch?v=-3I-yJvhtqc>

!! Neurodydaktyka. Mózg w szkole

- Marzena Żylińska
- <https://www.youtube.com/watch?v=N3Qcg0kTCpI>
- https://www.youtube.com/watch?v=HoPaUHr35Oo&ebc=ANyPxKqkJOm03xw4jwO6HWGhzMHHSipLF0RFRU0WODkCDr_2eldj5KZcQwQiLuYEBhkywg1fBMCe

Nauczanie obupółkulowe

Uczniowie różnią się także pod względem stylu odbierania informacji. Jedni odbierają analitycznie, drudzy – całościowo (holistycznie). U jednych zatem dominuje półkula lewa (naukowa, logiczna), u drugich - prawa półkula (artystyczna, całościowa).

Ludzie z dominującą półkulą lewą preferują analizę, szczegóły, konkretne treści i zadania. Podejście intelektualne, chłodne, ocena bez angażowania emocji. Cechuje ich logiczne, naukowe myślenie (logika sekwencyjna), punktualność, staranność. Myślą o przyszłości. Przywiązani są do norm, wzorów. Robią to, co powinni, co muszą. Są ambitni i nastawieni na wyniki.

Ludzie z dominującą półkulą prawą preferują ruch, muzykę, obrazy, emocje, zabawę. Cechuje ich logika mozaikowa, poczucie humoru, wyobraźnia i kreatywność. Łamią normy i wzory. Kierują się intuicją. Nie przejmują się czasem i obowiązkami. Funkcjonują w perspektywie „tu i teraz”. Robią to, co lubią. Są nastawieni na relacje. Tworzą.

- Mózg ma dwie półkule. Każda z nich pełni różne funkcje.

Półkula lewa - logiczna	Półkula prawa- artystyczna
logika	rytm
liczby	przestrzeń
słowa	wyobrażenia
organizacja, plan, uszeregowanie	dźwięki
linearność (pisanie linijkami)	kolory
analiza	synteza
szczegóły	obraz całości

*W kontekście powyższego **nauczaniu obupółkulowemu** sprzyja:*

- *tworzenie map mentalnych,*
- *tworzenie opowieści,*
- *włączanie muzyki w proces uczenia się,*
- *rytmizacja tekstów,*
- *reżyserowanie filmów mentalnych,*
- *drama,*
- *praca metodą projektu,*
- *samodzielne wykonywanie modeli...*

- Prace Howarda Gardnera, Tony'ego Buzana i Roberta Ornsteina wywołały rewolucję w dotychczasowych poglądach na inteligencję.
- Degradacja wysokiego ilorazu inteligencji – nie przynosi sukcesów, niemożliwy pomiar przy pomocy tekstu IQ.
- Opisanie rodzajów inteligencji.
- Najważniejsze odkrycie nauk społecznych XX wieku:
- Teoria Wielorakiej Inteligencji - Howarda Gardnera.

Teoria Wielorakiej Inteligencji

- Konieczność stosowania w edukacji, szkole, zarówno odnośnie metod nauczania, jak i w ewaluacji osiągnięć uczniów.
- Teoria podkreśla **prawo każdego człowieka do posiadania własnego profilu rozwoju i własnego stylu uczenia się** w kontekście posiadanych rodzajów inteligencji.
- Teoria mówi: Jeśli uczniowie nie są w stanie uczyć się w sposób, w jaki są uczone, wtedy **nauczyciel powinien uczyć je we właściwy dla nich sposób.**
- **Nauczyciele muszą zrezygnować z jednego stylu nauczania.**
- Edukacja skonfigurowana = dostosowana do profilu uczącego się
- **<https://www.youtube.com/watch?v=wSTXECrhTLs>**
(Colin Rose zagadka)

- **Ważne: Rozwijanie różnych inteligencji:**
- Na półce są 4 tomy, każdy grubości 100 mm.
- Każda okładka jest grubości 5 mm.
- Mól książkowy zaczyna zjadać pierwszą stronę tomu I.
- Przegryza się aż do ostatniej strony tomu IV.
- Ile mm musiał przegryźć?
- (Colin Rose, materiał z YouTube, zamiast matematyczno-logicznej trzeba użyć wizualno-przestrzennej)

**8
INTELIENCJI**

PRZYRODNICZA

MATEMATYCZNO-LOGICZNA

INTER-PERSONALNA

RUCHOWA

**INTRAPERSONALNA
(REFLEKSYJNA)**

JĘZYKOWA

MUZYCZNA

WIZUALNO-PRZESTRZENNA

Typy inteligencji

- Początkowo 8 , dziś mówi się o 12 typach inteligencji, lista jest otwarta na nowe odkrycia.
- 1/ Inteligencja lingwistyczna (werbalna).
- 2/ Inteligencja logiczno-matematyczna.
- 3/ Inteligencja muzyczna.
- 4/ Inteligencja wizualno-przestrzenna.
- 5/ Inteligencja kinestetyczna.
- 6/ Inteligencja przyrodniczo-ekologiczna.
- 7/ Inteligencja interpersonalna.
- 8/ Inteligencja intrapersonalna.
- 9/ Inteligencja zmysłowa.
- 10/ Inteligencja historyczna.
- 11/ Inteligencja kreatywna.
- 12/ Inteligencja etyczna.

- Taraszkiewicz, Rose, *Atlas efektywnego uczenia się*:
- W jaki sposób możemy rozwijać inteligencje ?

Rozwijanie inteligencji lingwistycznej (językowej) – czytanie, pisanie, mówienie, tłumaczenia:

- 1. **Czytanie** różnych rodzajów literatury !!!
- 2. Mówienie, **opowiadanie** własnymi słowami, wypowiedzi spontaniczne i przygotowane opowiadania, przekonywanie innych do swojego punktu widzenia.
- 3. **Układanie pytań**, np. do quizów, wywiadów, fiszek słownikowych, własnych definicji.
- 4. Pisanie – **wymyślanie nowych tytułów, wydawanie opinii, streszczanie** tekstów w formie notatki prasowej, telegramu, limeryku, opis z zastosowaniem konkretnej liczby słów.
- 5. Rozwijanie wątków – płynność narracji lub **opowiadania twórcze**.
- 6. **Pisanie techniką free writing** (bez odrywania, bez przerw, np. opowiadanie na 100 słów z podanymi wyrazami albo na jakiś temat).

Rozwijanie inteligencji matematyczno-logicznej (abstrakcje, logiczne myślenie, często zamiłowanie do nauk ścisłych)

- 1. Pisanie **planu**, praca z instrukcjami.
- 2. Układanie **w porządku logicznym**.
- 3. Opracowywanie na **linii czasu**, np. zdarzeń z powieści.
- 4. Wykorzystywanie schematów, np. **drzewko decyzyjne**.
- 5. Szukanie założeń, dowodów, przykładów, cytatów...
- 6. Stawianie hipotez.
- 7. **Gry logiczne**.
- 8. Prowadzenie **dyskusji** różnego typu: panelowa, plenarna, punktowana, debata, metaplan.

Inteligencja wzrokowo – przestrzenna (innowacyjność, konstrukcje)

- 1. Tworzenie **map mentalnych**.
- 2. Robienie **szkiców, planów, makiet**.
- 3. Projektowanie plakatów lub **reżyserowanie filmów**.
- 4. **Wizualizacja** (scen, zdarzeń, procesów, np. wyobrażona rozmowa z postaciami historycznymi, pisarzami, zaplanowanie w myślach wyprawy do miejsc z literatury lub historii).
- 5. **Projektowanie** (elementów dekoracji, strojów).

Inteligencja kinestetyczno-muzyczna (zamiłowanie do ruchu, wrażliwość na dźwięki)

- 1. **Uczenie się w ruchu** (podczas spacerów, wycieczek)
- 2. Tworzenie **żywych obrazów**, np. Bitwy pod Grunwaldem.
- 3. Ćwiczenia **dramowe**: przedstawianie rzeczy gestem, ruchem. 4. Kalambury.
- 5. Wyrażanie emocji przy pomocy ruchów, **pantomima**.
- 6. Opowiadanie historii przy pomocy różnego rodzaju dźwięków.
- 7. **Ilustrowanie opowiadań efektami dźwiękowymi** (podkłady muzyczne do własnych filmików, poezji, fragmentów prozy).
- 8. Zmiana nastroju przy pomocy różnych utworów muzycznych.

Inteligencja interpersonalna (wysoka wrażliwość na relacje międzyludzkie, dobre kontakty z ludźmi, empatia – wybitni liderzy)

- 1. **Uczenie się w grupie, w parach, pełnienie różnych ról.**
- 2. **Uczenie innych.**
- 3. **Przeprowadzanie wywiadów.**
- 4. **Rozwiązywanie problemów.**
- 5. **Dyskutowanie na temat materiału do nauczania się, wysuwanie argumentów.**
- 6. **Analizowanie (odczuć, myśli, wrażeń) postaci, aktorów z obrazów, zdjęć, scen, sztuk telewizyjnych czy filmów.**

Inteligencja intrapersonalna (duchowa, bogate życie wewnętrzne, inteligencja moralna – spójność słów i czynów))

- 1. Zachęcanie do refleksji, **co myślisz na dany temat ?**
- 2. Prowadzenie dziennika, **bloga.**
- 3. **Tworzenie poezji.**
- 4. Wyznaczanie celów, robienie **planów, snucie marzeń...**
- 5. **Dyskusje** i wyrażanie opinii na ważne tematy.
- 6. Zachęcaj do stawiania pytań i **zadawaj pytania: Co o tym myślisz? Czego się nauczyłeś ? Co należy poprawić? Jaka droga prowadzi do realizacji celu ?**

Inteligencja przyrodniczo-ekologiczna, zmysłowa (świat przyrody i jego ochrona, podróże)

- 1. Prowadzenie **badania i obserwacji**.
- 2. **Opiekowanie się zwierzętami**.
- 3. Badanie wszechświata.
- 4. Raport z obserwacji wycinka świata przyrodniczego.
- 5. Przełożenie istoty dzieła literackiego na język znaków – **przekład intersemiotyczny**. Rysowanie miłości, rysowanie do muzyki (np. komiks, symboliczny plakat, podkład muzyczny). Ustaw się w pomnik radości.

Inteligencja kreatywna, historyczna

- 1. Tworzenie zagadek, rebusów.
- 2. **Burza mózgów.**
- 3. Strategia Walta Disneya (pobudzenie kreatywności zespołu, spojrzenie z 3 perspektyw: wizjonera, planisty, krytyka).
- 4. **Techniki myślenia Edwarda de Bono (sześć kapeluszy, w każdym myślimy inaczej: czerwony-emocje, biały-objektywizm, czarny-pesymizm, żółty- optymizm, zielony-możliwości- nowe drogi, niebieski- bezstronny obserwator).**
- 5. Rysunkowe mapy ilustrujące życie człowieka w różnych czasach, w przyszłości, **linia czasu.**
- 6. Stawianie hipotez, udział w bitwach-**drama.**
- 7. **Mapy mentalne.**
- 8. Tworzenie **opowieści o przyszłości.**

- Każdą metodę można zdiagnozować pod względem jej sensoryczności, ocenić, który kanał sensoryczny aktywizuje.
- Świadomość tego prowadzi do korzystania z różnych metod, unikania monotonii metodycznej i otwierania drzwi do uczenia się dla wszystkich uczniów.
- Ciekawe: Diagnoza WI a metody nauczania – s. 113
- Przypadek Agata, Marcin – s. 82

Stożek Dale'a (Klej A. doktorantka UG)

<http://www.e-mentor.edu.pl/arttykul/index/numer/51/id/1043>

Jak uczyć uczniów ? (2 prezentacje Małgorzaty Taraszkiewicz)

- <http://www.slideshare.net/edunews/jak-uczyc-uczniow>
- http://www.slideshare.net/drzewiecki/metody-nauczania?next_slideshow=1

- Sukces szkoły zależy od jakości
dwóch powiązanych ze sobą
procesów – prowadzonego przez
nauczycieli nauczania oraz
uczenia się uczniów.

- Prawo oświatowe:

Rozporządzenie MEN z 6 sierpnia 2015 o nadzorze pedagogicznym

- **WYMAGANIA WOBEC SZKÓŁ**
- Uczniowie znają stawiane przed nimi cele uczenia się i formułowane wobec nich oczekiwania.
- Nauczyciele motywują uczniów do aktywnego uczenia się i wspierają ich w trudnych sytuacjach, tworząc atmosferę sprzyjającą uczeniu się.
- Nauczyciele stosują różne metody pracy dostosowane do potrzeb ucznia, grupy i oddziału.
- W szkole lub placówce rozpoznaje się możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe, sposoby uczenia się oraz sytuację społeczną każdego ucznia.

Ustawa o systemie oświaty

- Art. 44b ust. 3
- 3. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do:
 - 1) wymagań określonych w podstawie programowej oraz wymagań edukacyjnych wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania;
 - 2) wymagań edukacyjnych wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania - w przypadku dodatkowych zajęć edukacyjnych.

Ustawa o systemie oświaty

Art. 44b ust. 5

- **Ocenianie osiągnięć edukacyjnych i zachowania ucznia odbywa się w ramach oceniania wewnątrzszkolnego, które ma na celu:**
 - **1) informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i jego zachowaniu oraz o postępach w tym zakresie;**
 - **2) udzielanie uczniowi pomocy w nauce poprzez przekazanie uczniowi informacji o tym, co zrobił dobrze i jak powinien się dalej uczyć;**

Ustawa o systemie oświaty

Art. 44b ust. 5

- 3) udzielanie wskazówek do samodzielnego planowania własnego rozwoju;
- 4) motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce i zachowaniu;
- 5) dostarczanie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach i trudnościach w nauce i zachowaniu ucznia oraz o szczególnych uzdolnieniach ucznia;
- 6) umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.

- **Art. 44c. 1. Nauczyciel jest obowiązany indywidualizować pracę z uczniem na zajęciach edukacyjnych odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.**
- **2. Nauczyciel jest obowiązany dostosować wymagania edukacyjne, o których mowa w art. 44b ust. 8 pkt 1, do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, w przypadkach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 44zb.**

Rozporządzenie z 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania...

- § 3. Wymagania edukacyjne, o których mowa w art. 44b ust. 8 pkt 1 ustawy, dostosowuje się do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia: również
- 4) nieposiadającego orzeczenia lub opinii wymienionych w pkt 1–3, który jest objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole – na podstawie rozpoznania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia dokonanego przez nauczycieli i specjalistów.

Rozporządzenie z 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 843)

- **§ 14. Ocenianie bieżące z zajęć edukacyjnych ma na celu monitorowanie pracy ucznia oraz przekazywanie uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających**
- **w uczeniu się, poprzez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć** .
- (ocenie z informacją zwrotną)

- **Ocenianie z informacją zwrotną jest łatwiejsze, gdy nauczyciel najpierw określi cele w języku ucznia i kryteria oceniania, czyli stosuje elementy oceniania kształtującego.**
- **Ważne: Wyraźnie określone cele lekcji**

- Określać szczegółowo cele lekcji i formułować je w języku zrozumiałym dla ucznia, to znaczy:
- Nauczyciel przed przystąpieniem do planowania lekcji zastanawia się, jakie cele chce zrealizować z uczniami. Określa też, co chce, aby uczniowie osiągnęli. **Mówi: Po dzisiejszej lekcji będziecie umieli.....**
- Cele - po co się uczymy, do czego dążymy? :
- Nauczyciel musi tak sformułować cel, aby stał się on zrozumiały dla każdego ucznia. **Pod koniec lekcji wraz z uczniami nauczyciel sprawdza, czy cel został osiągnięty.**

Temat lekcji: Miłość ojczyzny – czy zawsze taka sama? Ignacy Krasicki Hymn do Miłości Ojczyzny

- *CELE LEKCJI: (co chcę osiągnąć, do czego dążę)*
- *(wyrażone w języku ucznia)*
- – *Poznam treść Trenu VIII Jana Kochanowskiego.*
- – *Rozpoznam w trenie apostrofę i archaizmy.*
- – *Scharakteryzuję uczucia podmiotu lirycznego.*
- – *Nazwę rodzaj liryki.*
- *Do określania celów operacyjnych lekcji przydatna jest taksonomia ABC B. Niemierki*
(Ostrowska, Sterna: *TIK na lekcjach*)

- **Kryteria oceny pracy ucznia**
- **(NaCoBeZu)**

Informacja o kryteriach oceniania

- Na co nauczyciel będzie zwracać uwagę przy ocenie pracy ucznia ?
- Uczeń musi wiedzieć, co dokładnie będzie podlegało ocenie. Nauczyciel sam lub wraz z uczniami ustala kryteria oceniania: co będzie dowodem na to, że cele zostały osiągnięte.

Kryteria pomagają uczniom przygotować się do odpowiedzi, sprawdzianu oraz wykonać pracę tak, aby postawiony przez nauczyciela cel został zrealizowany. Nauczyciel **konsekwentnie ocenia tylko to, co wcześniej zapowiedział.**

Kryteria oceniania

- - to dokładne wytyczne dla ucznia, wskazówki, czego uczeń musi się nauczyć, np. przy realizacji tematu z *Latarnika*:
- -poznasz cechy gatunkowe noweli,
- -wskażesz wydarzenie, które stanowi punkt kulminacyjny w "Latarniku" Sienkiewicza,
- -zredagujesz plan wydarzeń przedstawionych w utworze,
- -wskażesz 2 wątki utworu,
- -podasz definicję pojęcia "retrospekcja,,
-zredagujesz opowiadanie z narratorem w pierwszej osobie. Zastosujesz trójdzielną kompozycję.

Ocenianie wspierające rozwój ucznia, to:

- przekazywanie uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających w uczeniu się, poprzez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć - ocenianie z informacją zwrotną
 - (zgodnie z Rozporządzeniem MEN)

- Informacja zwrotna
- **Informacja zwrotna musi być ściśle związana z kryteriami oceniania określonymi przed wykonaniem zadania**

Informacja zwrotna

Nauczyciel zamiast stawiać ocenę sumującą przekazuje uczniowi komentarz do jego pracy.

- *Dobra informacja zwrotna zawsze powinna zawierać cztery elementy:*
 - *1. wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia,*
 - *2. odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia,*
 - *3. wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić tę konkretną pracę,*
 - *4. wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej.*
- <http://www.ceo.org.pl/pl/ok/news/elementy-ocenia-ksztaltujacego>

Informacja zwrotna 1

- **Informacja zwrotna określa (Colin Rose):**
 - - Co uczniowie powinni poprawić, nad czym popracować.
 - - Jak nadrobić zaległości lub braki.
 - - Wykazuje związek sukcesu z wysiłkiem, który trzeba włożyć.
 - - Sprawia, że proces uczenia się jest dla uczniów „namacalny”
- Nauczyciel, który zna cel, widzi, czego jeszcze uczniowi brakuje do osiągnięcia tego celu. Wskazuje, co i jak musi zrobić, aby dojść do sukcesu.

Informacja zwrotna: (przykład)

- *Wymyśliłeś ciekawą i oryginalną historię. Gratuluje wyobraźni.*

Zalety:

- *Praca jest opowiadaniem, trójdzielna kompozycja.*
- *Narrator jest w pierwszej osobie.*
- *Większość dialogów została poprawnie zapisana.*
- *Jedna informacja o wyglądzie Bilba.*

Wskazówki do poprawy:

- *Ostatni akapit wyznacz nieco później.*
- *Dodaj co najmniej dwa zdania o wyglądzie hobbita.*
- *Wprowadź dodatkowe informacje o miejscu zdarzenia.*
- *Zaczynaj każdy dialog od myślników.*
- *Zbigniew Jelonek: <http://www.ceo.org.pl/pl/ok/news/ok-na-lekcjach-jezyka-polskiego>*

- Dobrze jest wspólnie z uczniami ustalić (zapisać w PZO), które prace będą oceniane sumująco, które opatrzymy informacją zwrotną, a które jedną i drugą oceną.
- Okazuje się, że informacja zwrotna z oceną jest mniej skuteczna (0:3).

- Ocena sumująca ma znaczenie przy podsumowaniu wiedzy nabytej przez ucznia i zwykle ogranicza się do stopnia.
- Ocena z informacją zwrotną służy uczniowi do tego, aby uświadomił sobie, co zrobił dobrze, co źle i jak może poprawić swoją pracę, jak ma się dalej uczyć. Towarzyszy i pomaga uczniowi w trakcie procesu uczenia się.
- (Ustawa o systemie oświaty Art. 44b ust. 5)

Budowanie atmosfery uczenia się

Pracując z uczniami i rodzicami, warto poświęcić czas na dyskusję o tym, jak uczniowie się uczą i co pomaga im się uczyć. Atmosfera sprzyjająca uczeniu się przejawia się większym poczuciem własnej wartości uczniów, zaangażowaniem w proces uczenia się, samodzielnością, umiejętnością współpracy oraz świadomym i odpowiedzialnym uczeniem się.

<http://www.ceo.org.pl/pl/ok/news/elementy-oceniajacego>

Rodzice są partnerami i pomocnikami nauczyciela w nauczaniu:

- Zamiast pytać: Jaką ocenę dziś dostałeś? Powinni zapytać: Czego się dziś nauczyłeś ?

Formułowanie pytań kluczowych

Pytania kluczowe to pytania, które skłaniają uczniów do myślenia. Takie pytania mają zasiać twórczy niepokój, zachęcić do poszukiwania odpowiedzi.

Pytanie kluczowe

- – angażuje ono wszystkich uczniów, nawet najslabszych, którzy odwołują się raczej do swoich doświadczeń niż do wiedzy. Kwestia ta pojawia się w wypowiedzi Magdaleny Swat – Pawlickiej: Pytanie kluczowe nie powinno się odnosić do wiedzy, którą uczeń posiada, raczej do jego doświadczenia.
- Proponuję obserwować uczniów slabszych - pytanie kluczowe często jest dla nich szansą.

- *Kiedyś w wywiadzie zapytano Isidora Rabiego – fizyka nuklearnego i noblistę, jak to się stało, że został fizykiem. Odpowiedział, że to dzięki jego matce, która **codziennie po przyjściu ze szkoły pytała go: „Jakie mądre pytanie zadałeś dzisiaj w szkole?”***
- Barbara Rakicka zachęca do odważnych poszukiwań:
- *Może to być niedokończona opowieść,*
- *mapa z wymyślonymi znakami,*
- *wszystko, co pobudzi do myślenia, wyjdzie poza granicę schematu, zaskoczy.*
- *Forma pytania jest stosowana najczęściej, ale może to być pluszowy dziobak i pytanie: co będzie tematem dzisiejszej lekcji?*

- Joanna Hytroś: *Inspiracją może być obserwacja rzeczywistości, zainteresowań uczniów. Jeśli nauczyciel będzie wiedział, co może zaciekawić młodzież, poradzi sobie z pytaniami. Wszelkie nawiązania do popularnych filmów, książek, tematów, gier komputerowych, które absorbują ucznia - odgrywają ważną rolę.*
- *Nauczyciele w zespołach przedmiotowych mogą opracować BANK PYTAŃ KLUCZOWYCH*

Samooceńa i ocena koleżeńska

- Uczniowie – na podstawie podanych kryteriów oceniania – wzajemnie recenzują swoje prace, udzielają wskazówek, jak je poprawić. W ten sposób uczą się od swojego kolegi: ustalania kryteriów oceniania (co oceniam?) i umiejętności dawania informacji zwrotnej (jak to komunikuję?)
- Jeśli uczeń sam potrafi ocenić, ile się nauczył i co jeszcze musi zrobić, aby osiągnąć wyznaczony cel, to czyni z niego aktywnego i odpowiedzialnego uczestnika procesu uczenia się.

Wspomaganie uczniów, by stali się autorami procesu swojego uczenia się

Jeśli uczeń nie będzie zmotywowany do nauki, to mimo dużych wysiłków nauczyciela, nie opanuje nowej wiedzy i umiejętności. Motywacja do nauki jest jednym z największych problemów dzisiejszej szkoły. Nie uda się jej poprawić, jeśli uczniowie nie będą brać odpowiedzialności za swoją naukę.

- **Ważne jest wzmacnianie w uczniach poczucia własnej wartości oraz budowanie emocjonalnego zainteresowania nauczaniem przedmiotem.**

- Danuta Sterna, *Uczę się w szkole:*
<http://www.ceo.org.pl/sites/default/files/news-files/ucze-sie-w-szkole.pdf>
- Nauczyciel powinien **koncentrować się nie tylko na nauczaniu, ale przede wszystkim na uczeniu się uczniów.**
- Pytanie, jakie stawia, brzmi: **Czy moi uczniowie się uczą?**, a nie: Czy ja ich dobrze nauczam? Jeśli się nie uczą, **muszę poznać ich sposób pracy i dostosować do niego swoje metody nauczania.**
- Kierunek zmiany myślenia nauczyciela biegnie od: Co ja robię, jak nauczam? do: **Co uczniowie wynoszą z moich lekcji?**

- Ocenianie z informacją zwrotną stanowi wielką wartość w procesie edukacji, wzbudza refleksję ucznia, a nie złość za negatywną ocenę, zmusza do myślenia, **daje szansę najslabszym**, jest dobrym kierunkiem reformowania oświaty. Może być stosowane w szkołach różnego typu i przez nauczycieli różnych przedmiotów.

- **Materiały edukacyjne, podręczniki,
prawo oświatowe**

- **Art. 22ab. 1.** Zespół nauczycieli prowadzących nauczanie danych zajęć edukacyjnych w klasach IV-VI szkoły podstawowej, w gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej przedstawiają dyrektorowi szkoły propozycję:
- 2) jednego podręcznika do danych zajęć edukacyjnych lub materiału edukacyjnego do danych zajęć edukacyjnych, dla uczniów danej klasy - w przypadku klas IV-VI szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej;
- 3) materiałów ćwiczeniowych.
- 2...mogą też przedstawić propozycję więcej niż 1 podręcznika lub materiału edukacyjnego:
 - 1) do danego języka obcego nowożytnego w danej klasie, biorąc pod uwagę poziomy nauczania języków obcych nowożytnych - w przypadku klas IV-VI szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej;
 - 2) do danych zajęć edukacyjnych w danej klasie, biorąc pod uwagę zakres kształcenia: podstawowy lub rozszerzony, ustalony w podstawie programowej kształcenia ogólnego - w przypadku szkoły ponadgimnazjalnej;

Innowacje pedagogiczne

- Z dniem 1 września 2011 r. uległo zmianie rozporządzenie MEN w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki. Zmiana dotyczy **rezygnacji z określenia terminu przekazywania organowi prowadzącemu szkołę i kuratorowi oświaty uchwały rady pedagogicznej** w sprawie wprowadzenia innowacji w szkole.

- Wcześniej, zgodnie z Rozporządzeniem MEN z 2002 roku uchwałę należało przekazać w terminie do 31 marca roku poprzedzającego rok szkolny, w którym jest planowane rozpoczęcie innowacji. Zmiana oznacza, że szkoły mogą rozpocząć realizację innowacji w terminie ustalonym w uchwale rady pedagogicznej i nie są ograniczone terminem przekazania uchwały organowi prowadzącemu i kuratorowi oświaty.
- Zgłoszenie innowacji:
- http://kuratorium.krakow.pl/user/sok/B%C5%9A_201601121512_0.pdf

- Lublin KO informacje
- <http://www.kuratorium.lublin.pl/?akc=akt&op=szcz&id=3911>
- **Przykłady:**
- 1. "Edukacja z wykorzystaniem alternatywnych metod kształcenia teatralnego,,
- 2. „Rozwijaj skrzydła”.
- 3. „Umiem uczyć się”.
- 4. „Z ortografią za pan brat”
- 5. „Historia Polski Współczesnej na tle dziejów Europy”

- 6. "Interdyscyplinarne zajęcia humanistyczne " Przez trudy do gwiazd" .
- 7. „Edukacja filmowa” .
- 8. „Edukacja medialna” .
- 9. „Kulturowe wędrówki po Europie” .
- 10. "Klasa kulturoznawcza:W świecie kultury" .
- 11. "W świecie teatru i mediów,,.
- 12. Nauczanie języka polskiego z wykorzystaniem programów komputerowych lub tablicy interaktywnej, bloga czy Internetu.
- <http://mlodzi-historicy.blogspot.com/>
- <http://polskithebest.blogspot.com/>

Tematy innowacyjne, którymi za chwilę podzielą się Panie.

- Nie ma innowacyjności bez kreatywności
- *Często trzeba wiele odwagi, aby postępować wbrew prądom obowiązujących mód lub opinii tego świata. Lecz – powtórzę to jeszcze raz – taki jest właśnie program życia prawdziwie udanego i szczęśliwego.*

•
(Jan Paweł II: *Orędzie na III Światowy Dzień Młodzieży*)

- *Ad rem nr 24, Innowacje w praktyce pedagogicznej*
- http://www.lscdn.pl/ftp/Adrem/Ad_24.pdf
- Innowacje programowe – klasa filmowa
- <http://lscdn.pl/pl/centrum-wymiany-wiedzy/przedmioty-humanistyczn/7075,Relacja-i-materialy-z-II-Forum-Nauczycieli-Przedmiotow-Humanistycznych-Dobre-pra.html>

Jaka innowacja?

Nauczyciel języka polskiego posiada również specjalizację dziennikarską lub pasjonuje go np. teatr.

Jaką może wprowadzić innowację, uwzględniając swoje specyficzne zainteresowania?

Nauczyciel historii jest pasjonatem nowoczesnych technologii. Może wprowadzić innowację pedagogiczną uwzględniając swoje specyficzne zainteresowania.

Jak uczy kreatywny nauczyciel ?

- Kreatywny nauczyciel:
- - Sprawia, by uczeń chciał się uczyć !!!
- - Motywuje uczniów do myślenia i poszukiwania oraz rozwijania własnych inteligencji.
- - Stosuje urozmaicone metody nauczania rozwijające twórcze myślenie.
- - Wykorzystuje technologię informacyjno-komunikacyjną.
- - Ocenia z informacją zwrotną.
- - Pomaga odkrywać talenty i drzemiący w uczniu potencjał.

- Skuteczność pracy nauczyciela to nie „realizacja programu”, lecz osiągnięcia uczniów.
 - (J. Ochenduszko)

- Twórczo zdolni nauczyciele zdolnego ucznia to mentorzy i „odźwierni” (*gate keeper*) – „zajmują wyjątkowe i osobiste miejsce w naszym życiu (...), otwierają dla nas drzwi i pośrednio włączają się w naszą podróż. Pokazują nam kolejne kroki i zachęcają, byśmy je podjęli” (Robinson, 2012, s. 158).
- (Krzysztof J. Szmidt - Katedra Badań Edukacyjnych UŁ)
- Pozostaje pytanie, jak wielu z nas pełni taką rolę w życiu swoich uczniów?

Literatura:

- Taraszkiewicz M., *Nauczanie wielozmysłowe*, Warszawa 2010, WSiP
- Włodarski Z., *Psychologia uczenia się*, Warszawa 1998, PWN
- Smith A., *Przyspieszone uczenie się w klasie*, Katowice 1998, WOM
- Taraszkiewicz M. (red.), *Skuteczne metody pracy*, Warszawa 2001
- **Taraszkiewicz M., Rose C., *Atlas efektywnego uczenia (się) nie tylko dla nauczycieli*, Warszawa 2005**
- Taraszkiewicz M., *Jak uczyć lepiej? Czyli refleksyjny praktyk w działaniu*, Warszawa 1995, CODN
- **Taraszkiewicz M., *Jak uczyć jeszcze lepiej, czyli szkoła pełna ludzi*. Poznań, 2002, wyd. ARKA**
- **Taraszkiewicz M., *Metody wspierające rozwój ucznia. Niezbędnik Dyrektora*, Warszawa, 2009, Wyd. Wolters Kluwer**
- Gardner H., Kornhaber M. L., Wake W. K., *Inteligencja, wielorakie perspektywy*, Warszawa 2001, WSiP
- Petlak E., Zajacova J., *Rola mózgu w uczeniu się*, Kraków 2010, wyd. PETRUS
- Dryden G., Vos J., *Rewolucja w uczeniu*, Poznań 2000, wyd. Moderski i S-ka
- **Żylińska M., *Neurodydaktyka, Nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi*, Toruń 2013, Wydawnictwo Naukowe UMK,**

Nauczanie kreatywne do droga w kierunku słońca ☺

